

EMBERISMERET ÉS ETIKA

11. évfolyam

Évi óraszám: 37

Célok és feladatok

Az etika betekintést nyújt az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába. Segít tudatosítani az ember sorsától elválaszthatatlan értékilemmákat, megismerteti az erkölcsi vitákban használatos érvelésmódokkal, fejleszti az önálló tájékozódáshoz, felelős döntéshez, a mások álláspontjának megértéséhez szükséges attitűdöket és képességeket.

Minden tapasztalatszerzés és gondolkodás végső soron az ember önmegértésének elmélyítését szolgálja. Az etika oktatásának alapvető célja, hogy fogalmi kereteket nyújtson az ember sajátos léthelyzetének és az emberi együttélés alapelveinek értelmezéséhez. Bemutatja az emberi kapcsolatok világát és tudatosítja azokat az értékilemmákat, melyek a tetteiért felelős lény, az ember sorsától elválaszthatatlanok. Megismerteti a helyes magatartás és a jó döntés vezérelveiről, az erények mibenlétéről folyó – civilizációnk történetével egyidős – disputában kielélt főbb álláspontokkal, értékelvekkkel és érvelési módokkal.

A tantárgy keretében a környezeti nevelés alábbi szempontjait igyekezünk megvalósítani.

A tanulók

- ismerjék a korábbi etikai rendszerek – elsősorban a különböző vallások, kultúrák – természettel kapcsolatos felfogását;
- a Teremtés Könyve kapcsán gondolják végig az ember helyét: ura-e vagy gondnoka a természetnek, hatalma avagy felelőssége van-e a többi földi lényvel szemben?
- lássák, miként jelenik meg a XX. században a nyugati gondolkodásban az élet tisztelete mint alapvető etikai elv (pl. Albert Schweitzer): az élet (a természeti elemek) emberi hasznosságától függetlenül is értéket jelent;
- ismerkedjenek a fogyasztói társadalom kérdéskörével: tájékozódni etikai kötelességünk a „globális” társadalomban, felelősségünk pedig megnövekedett;
- tudják: a kölcsönösség és a felelősség az öko-etika alappillérei.
- vitassák meg: önkorlátozást avagy önmegvalósítást kínál számunkra egy másfajta etika?;
- lássák be a helyhez kötöttség fontosságát;

Fejlesztési követelmények, kompetenciák

Az erkölcsi érzék kiművelése a saját magunk és a mások sorsáért viselt felelősség tudatosítása, a választási helyzetek elemzése és az etika alapfogalmainak elsajátítása révén.

Az önálló tájékozódáshoz és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése.

Elemi szintű jártasság elsajátítása az etikai gondolkodás alapkérdéseiben, fejlődésének főbb állomásait és a legfontosabb etikai érvelési módokat illetően.

Az etikai álláspontok megvitatásának képessége, a saját meggyőződés kommunikálásához és a mások meggyőződésének megértéséhez, tiszteletéhez szükséges intellektuális képességek kifejlesztése.

A civilizációnkban általánosan elfogadott etikai és életvezetési normák értelmének sokoldalú megvilágítása.

Belépő tevékenységformák

Mindennapos élethelyzetek, döntési szituációk elemzése. Feladatok, példák az erkölcsi dilemmák felismerésének és értelmezésének gyakoroltatására. Az irodalmi, történelmi stb. tanulmányok során megismert esetek feldolgozása etikai tartalmuk szerint. Szövegelemzés. Irányított viták, szerepjátékok.

TÉMAKÖRÖK TARTALMAK

Az emberi természet 6 óra	Az ember fogalma: az eszes lény, a társas lény, az univerzális lény. Autonómia és meghatározottság. Az ember környezete és a nyelv világa. A kultúra normativitása. A hagyomány értelme. A „másik” szerepe az öntudatos én kialakításában. Önazonosság és önmegvalósítás a társas viszonyban.
Etikai alapfogalmak 6 óra	A jó és a rossz megkülönböztetése. A szenvedés tapasztalata. A választás szabadsága és az ember felelőssége. Szándék és következmény. Törvény és lelkiismeret.
Az etika megalapozása 6 óra	Az ember léthelyzete és felelőssége a keresztény hagyományban. Az etika transzcendens megalapozásának igénye. A világi etika kialakulása. A természetjogi, kötelesség-, haszon-, felelősség- és konszenzusetikák érvelési módjainak alapjai és összefüggése, az erkölcsi gondolkodás történetéből vett klasszikus példák nyomán.
Az erkölcsi cselekedet dimenziói 10 óra	Életcélok, önmegvalósítás. Önbecsülés és mások iránti tisztelet. Az élet tisztelete. Segítség, áldozat, szolidaritás: a személyes kapcsolatok erkölcsi dilemmái. A nemiség és a családi élet erkölcstana. Munkaerkölcs. Etikus fogyasztás. Elkötelezettség, tolerancia, szolidaritás. Hazaszeretet. Törvénytisztelet és polgári engedetlenség. Erkölcs és politika. Gazdaságetikai alapelvek.
A jellem és az erények 4 óra	Erkölcsei érzék. Önévelés. A szeretet forrásai, nemei, erkölcsi jelentősége. Etikai alapértékek. Az alapvető erények klasszikus és modern értelmezései
Korunk erkölcsi kérdései 5 óra	A tudományos-technológiai haladás etikai dilemmái. Globális felelősségünk. Kötelességek a jövő nemzedékekkel szemben, az élővilág rendjének és sokféleségének megőrzésével kapcsolatban.

Továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje az etika alapfogalmainak jelentését. Tanulja meg felismerni az erkölcsi értékek konfliktusát mindennapos élethelyzetekben. Tudjon érvelni saját etikai meggyőződése mellett. Értse és értelmezze felelősségét a maga és a mások sorsáért, a földi élővilág jövőjéért.